

Flyktningeplan for Nome kommune 2015 – 2019

Innholdsfortegnelse

1	Innledning.....	3
1.1	<i>Flyktninger og andre innvandrere i Norge og Nome</i>	4
1.2	<i>Lokale tall</i>	6
2	Tjenester og rutiner	8
2.1	<i>Bolig</i>	8
2.2	<i>Kvalifisering, utdanning og arbeid</i>	9
2.2.1	Introduksjonsprogrammet.....	9
2.2.2	Fra Intro til utdanning eller arbeid.....	11
2.2.3	Utdanning etter opplæringsloven	12
2.3	<i>Barn og unges oppvekstvilkår</i>	12
2.3.1	Barnehage	13
2.3.2	Grunnskole	14
2.3.3	Barn med spesielle behov	16
2.3.4	SFO.....	16
2.3.5	Videregående skole	16
2.4	<i>Helse</i>	17
2.4.1	Organisering av helsetjenestetilbudet.....	17
2.4.2	Helsetjenester under opphold ved Nome statlige mottak	17
2.4.3	Helsetjenester i Nome for bosatte flyktninger og familiegjenforente	18
2.5	<i>Kultur og fritid</i>	18
2.6	<i>Barnevern</i>	19
2.7	<i>Rasisme og diskriminering</i>	20
2.8	<i>Samarbeid med Røde kors</i>	21
3	Det økonomiske grunnlaget for flyktningarbeidet i Nome.....	22
3.1.1	Integreringstilskudd.....	22
3.1.2	Aktivitetsbasert tilskudd	23
4	Forslag til endringer	25
4.1	<i>Utfordringer</i>	25
4.2	<i>Videreføring av organiseringsformen</i>	25
4.3	<i>Styrket innsats og nye tiltak</i>	25
4.3.1	Sektorovergripende tiltak	25
4.3.2	Kvalifisering, utdanning og arbeid	26
4.3.3	Barn og unges oppvekstvilkår	26
4.3.4	Helse	27
4.3.5	Kultur og fritid.....	27
4.3.6	Rasisme og diskriminering	28

1 Innledning

Nome kommune har 13. desember 2012 vedtatt en «planstrategi» for kommunestyreperioden 2012–2015. I denne strategien er «Flyktningeplan» nevnt under kapitlet levekår og folkehelse som en av planene som skal utarbeides. Sist vedtatte flyktningeplan er fra 2004. De kommunale planene er svært forskjellige med hensyn til lovhjemler, omfang og tenkt varighet. Noen planer gjelder i hovedsak *en* forvaltningsgren i kommunen, mens andre planer berører arbeidet i flere sektorer og etater. Flyktningeplanen er et eksempel på det siste. Dette skaper utfordringer både i planarbeidet og i oppfølgingen av planen.

Nome kommune har en sektorovergripende organisering av flyktningarbeidet og ikke noe eget «flyktningkontor». Et administrativt utvalg, «[innvandrerrutvalget](#)», har som oppgave å koordinere de kommunale tjenestene for flyktninger og innvandrere.

Innvandrerrutvalget ledes av NAV-leder og består av representanter fra skole- og barnehageetaten (sekretæransvar), helse- og omsorgsetaten, NAV-kontoret, kultur- og næringsetaten og Nome statlige mottak. Boligkonsulenten innkalles til møter ved behov.

I Nome disponeres «[integreringstilskuddet](#)» av den enkelte etat med grunnlag i budsjettvedtak i kommunestyret. Formelle vedtak om bevilgninger foretas dermed en rekke steder i organisasjonen – i henhold til delegert anvisningsmyndighet fra rådmannen. Denne organiseringen gjør det særlig ønskelig å ha et administrativt innvandrerrutvalg. Langsiktige politiske føringer fra kommunestyret skjer gjennom en flyktningeplan. Dette forhindrer ikke at enkeltavgjørelser av stor betydning eller av prinsipiell karakter legges fram til politisk behandling.

Nome har et statlig asylmottak. Dette har sine egne planer og retningslinjer. En flyktningeplan for Nome vil likevel omfatte *kommunens tjenestetilbud* til beboerne på mottaket.

Selv om dette er en flyktningeplan, vil også kommunens tilbud til andre innvandrere i noen grad beskrives. Dette arbeidet går delvis parallelt med, og er delvis integrert i, arbeidet for flyktninger.

Kommunen har ikke vedtatt noen standard for utformingen av sine planer. Til *det* er trolig planenes innhold og formål for forskjellig. Ved å gå inn i de sist utarbeidede planene i Nome kommune, og ved å se på flyktningeplaner fra andre kommuner, har vi valgt en form hvor det både vektlegges

- en generell beskrivelse av utfordringer i arbeidet med flyktninger og andre innvandrere
- en sektorvis beskrivelse av tjenester og rutiner
- økonomiske forhold knyttet til kommunens samlede organisering av tilbudet til flyktninger

Stortingsmelding 6 (2012–2013), «[En helhetlig integreringspolitikk](#)», presenterer prinsipper og rammer for framtidens politikk og gir en helhetlig framstilling av den daværende regjeringens integreringspolitikk. Denne flyktningeplanen tar sikte på å beskrive på kommunenivå utfordringer som stortingsmeldingen lister opp.

Under overskriften «Kvalifisering, utdanning, arbeid» ser vi i denne flyktningeplanen på de statlige målene om

1. at innvandrere kvalifiserer seg for deltakelse i det norske arbeidslivet
2. at innvandreres kompetanse benyttes bedre
3. at flere kvinner med innvandrerbakgrunn kommer i arbeid
4. at innvandrere og barna deres får god utdanning som passer til deres behov

I delkapitlet «Barn og unges oppvekstvilkår» behandler vi målene om

5. at alle barn har gode oppvekstvilkår og muligheter til livsutfoldelse
6. at unge jenter og gutter kan ta selvstendige valg om eget liv og framtid

Planen kommer også inn på målene om

7. at rasisme og diskriminering bekjempes
8. at frivillig virksomhet er åpen og inkluderende
9. at velferdsstatens tjenester er tilpasset behovene til en mangfoldig befolkning

i delkapitlene om helse, kultur og fritid, barnevern og rasisme og diskriminering.

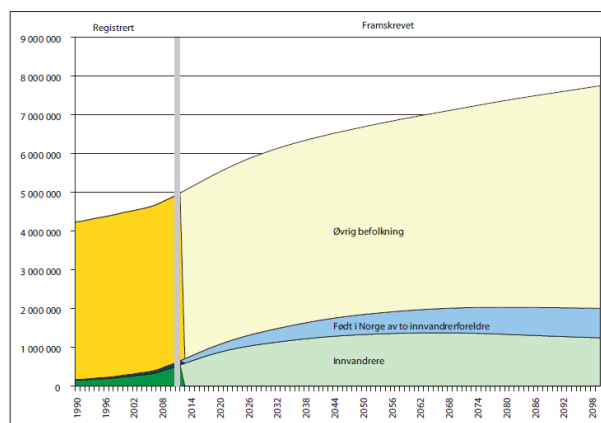
Regjeringen Solberg har i 2014 vedtatt en «[Handlingsplan for å forebygge radikalisering og voldelig ekstremisme, Felles trygghet – felles ansvar](#)». Handlingsplanen gir utfordringer til en rekke instanser. Fem av de foreslåtte tiltakene kan følges opp i denne flyktningeplanen. Dette dreier seg både om opprettelse av nye møteplasser og om innholdet i undervisningen i grunnskolen.

1.1 Flyktninger og andre innvandrere i Norge og Nome

Dette underkapitlet starter med forhold som gjelder hele landet og alle innvandrere til Norge, men det konsentrerer seg etterhvert om flyktninger og Nome.

Norge har en voksende befolkning. Delvis skyldes dette en økt levealder, men først og fremst skyldes det innvandring. I Stortingsmelding 6 har man en figur som både illustrerer endringene fram til 2012 og forventet utvikling i resten av dette århundret.

Med fødselstall på under 2,0 per kvinne i Norge får vi en langsomt aldrende befolkning, spesielt hvis innvandringen ikke tas i betraktning. Innvandringen bidrar både til å holde gjennomsnittsalderen i Norge lavere og til å øke det samlede folketallet.

Figur 2.5 Antall innvandrere, norskfødte med to innvandrerforeldre og øvrig befolkning. Registrert og framskrevet (mellomalternativet)
Kilde: Statistisk sentralbyrå

Både for velferden i den framtidige befolkningen samlet – og spesielt for flyktningenes livskvalitet – er det av stor betydning at disse finner seg til rette i arbeidslivet og samfunnet forøvrig. De siste årene er man dessuten blitt stadig mer oppmerksom på at innvandrerungdom

er særlig utsatt for påvirkninger fra miljøer som ønsker å forandre det vestlige samfunnssystemet og forkaster de verdiene det bygger på. Dette tilsier en bred innsats for integrering av barn og unge. Innsatsen i lokalsamfunnet hvor de vokser opp, er av stor betydning.

Innvandrerne til Norge kommer fra store deler av verden. Stortingsmelding 6 viser at to grupper har vokst særlig mye de siste årene (figuren til høyre). Tidligere gjaldt dette særlig innvandrere fra Asia, Afrika og Latin-Amerika. Etter ca. år 2 000 har det også kommet mange mennesker fra nye EU-land i Øst-Europa.

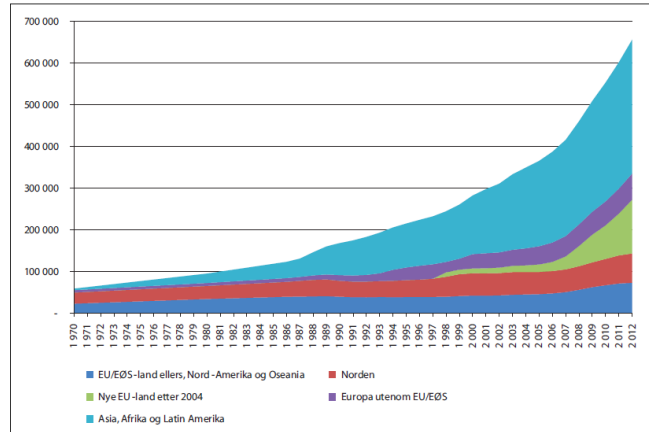
Vi kan inndelegge innvandrerbefolkningen på flere måter. Det er naturlig å se på årsakene til at man kommer til Norge.

Figuren ved siden av skiller mellom innvandring for å få *arbeid*, for å forenes med *familie*, om man er på *flukt*, søker *utdanning*, eller kommer av *andre* eller *ukjente* grunner.

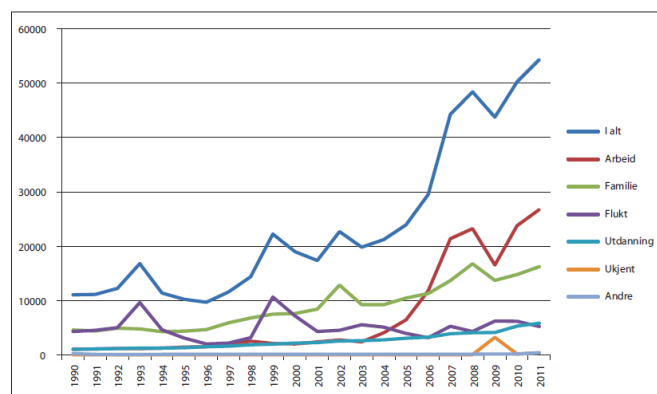
Vi ser at arbeid har vært en viktig motivasjon for mange innvandrere, særlig de siste årene. Forening med familie har lenge vært viktig, og økende. Familieinnvandrerne har de siste årene vært omtrent dobbelte så mange som antallet flyktninger. Også antallet som kommer for å få utdanning i Norge, har hatt en betydelig økning.

Det er en sammenheng mellom tallene i figurene over. Mange av innvandrerne fra Øst-Europa kommer for å få arbeid, og mange av innvandrerne fra Asia, Afrika og Latin-Amerika er flyktninger eller søker familiegjengenforening.

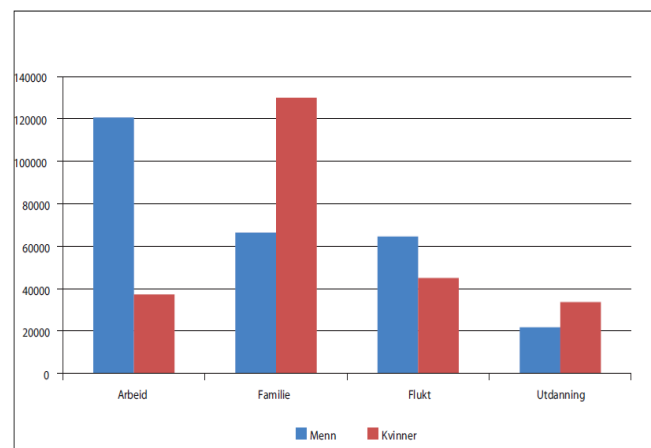
Stortingsmelding 6 viser en annen interessant sammenheng. I figuren til høyre har man skilt mellom menn og kvinner. Mennene er i overfall blant arbeidssøkerne og flyktningene, mens det

Figur 2.1 Innvandrere og norskfødte med innvandrerforeldre etter landbakgrunn. Utvikling 1970–2012
Kilde: Statistisk sentralbyrå

Figur 2.2 Innvandring etter innvandringsgrunn, 1990–2011
Kilde: Statistisk sentralbyrå

Figur 2.3 Innvandring fra land utenfor Norden etter innvandringsgrunn og kjønn, 1990–2011
Kilde: Statistisk sentralbyrå

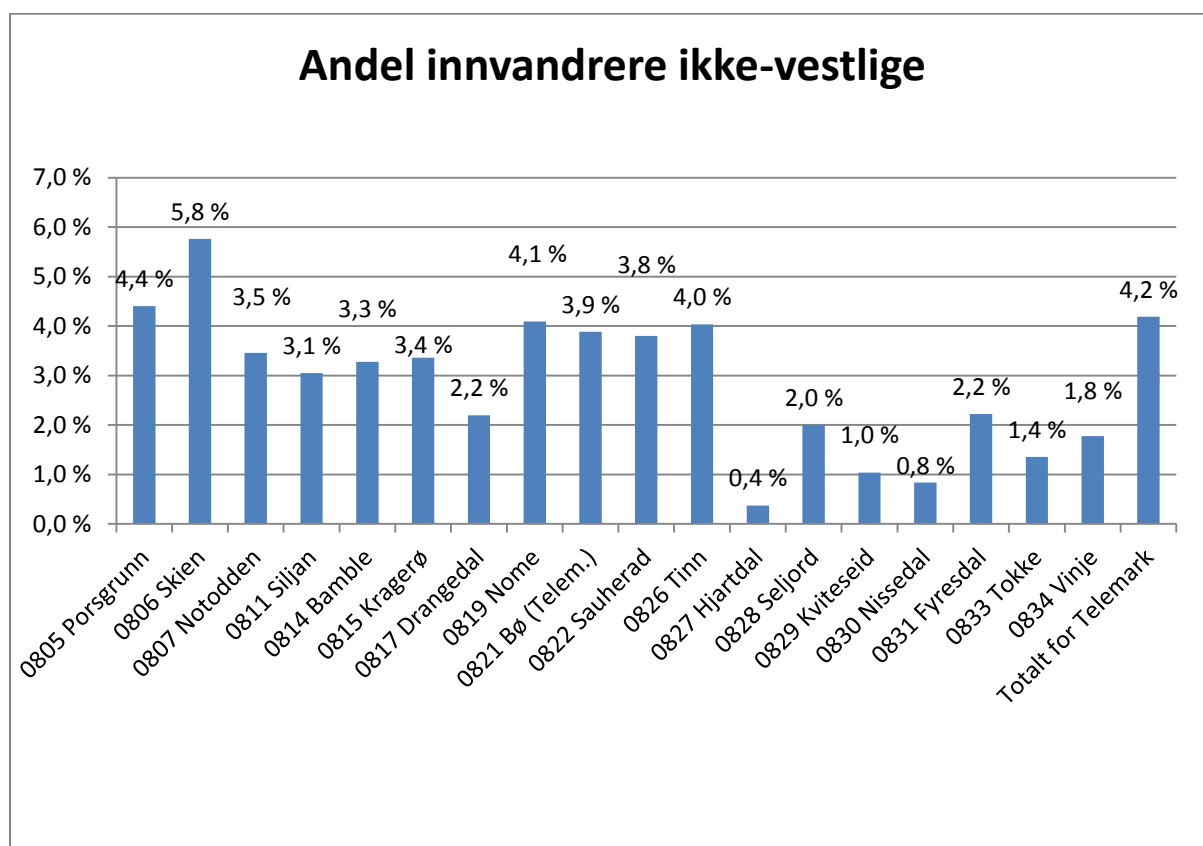
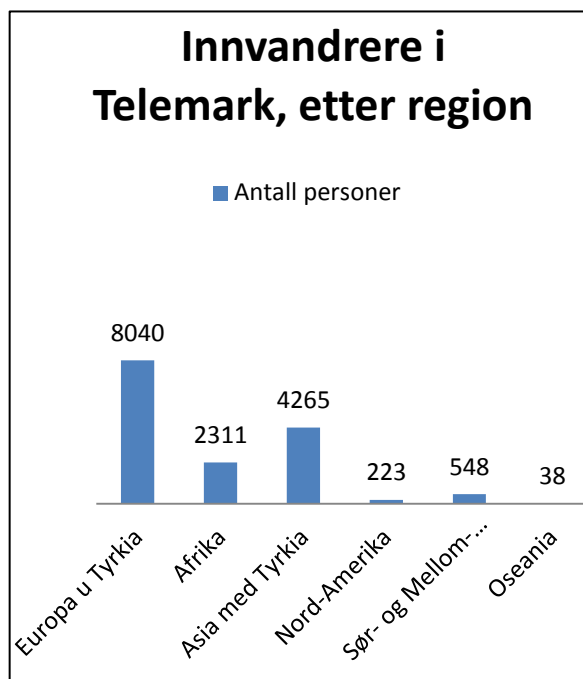
er flest kvinner som søker familieinnvandring eller utdanning.

1.2 Lokale tall

Situasjonen i Telemark og Nome har felles trekk med det vi finner for Norge. En nærmere geografisk inndeling viser at det i januar 2014 var flest innvandrere fra Europa (uten Tyrkia). Der nest kommer Asia (med Tyrkia) og Afrika. (Figuren til høyre)

Figuren under viser den prosentvise andelen med ikke-vestlige innvandrere i Telemark. Dette gjelder innvandrere fra Afrika, Asia med Tyrkia, Sør- og Mellom-Amerika og Oseania. Det er blant disse vi finner de fleste flyktningene.

For hele Telemark utgjorde ikke-vestlige innvandrere ved inngangen til 2014 ca. 4,2 % av befolkningen. Nome lå med 4,1 % svært nær gjennomsnittet. (Beboerne på asylmottakene er ikke medregnet i disse tallene.) Dette var 271 personer, hvorav 126 fra Afrika og 132 fra Asia medregnet Tyrkia.

Andre inndelinger av gruppen flyktninger kan være om de er enslige eller par, om de har barn, og eventuelt om de er familiegjenforente.

Nome kommune har fram til nå årlig bosatt 10 flyktninger. I tillegg kommer familiegjenforente.

En oversikt over tilflyttingen de siste 11 årene (2004 – 2014) vises i tabellen under.

Flyktninger og deres familie	Innflyttede til Nome	Bor fortsatt i Nome
Enslige	39 personer	30 personer
Par uten barn	2 par (4 personer)	2 par (4 personer)
Par med barn	9 par med i alt 29 barn (47 personer)	7 par med i alt 22 barn (36 personer)
Enslige mødre med barn	11 mødre med i alt 14 barn (25 personer)	11 mødre med i alt 14 barn (25 personer)
Familiegjenforente	24 personer	24 personer
Født i Nome	22 barn	22 barn
Samlet	161 personer	141 personer

Vi ser av tabellen at tallet på vanlige «bosatte» har vært 115 i løpet av de 11 årene. Det har kommet til ytterligere 46 personer ved fødsler og familiegjenforeninger, mens 20 har flyttet ut av kommunen, både enslige og familier.

Nome er tidligere anmodet om å bosette 20 personer i tillegg til familiegjenforente per år i 2015 og 2016. I brev av 28. juli 2015 ber IMDI om at tallene justeres slik:

- **Vedtak om 25 flyktninger i 2015 og 30 flyktninger i 2016**
- **Rammevedtak om 30 flyktninger i 2017, 25 flyktninger i 2018 og 25 flyktninger i 2019**

2 Tjenester og rutiner

Et menneske og en familie har en rekke behov som skal dekkes. De mest grunnleggende er mat, klær, husly og trygghet. For mange av innvandrerne ligger disse behovene til grunn for å komme til Norge. Men også andre behov er svært viktige, som sosiale behov, respekt, anseelse og selvrealisering. Når de grunnleggende behovene er tilfredsstilt, er det derfor viktig å gi anledning til å dekke de øvrige behovene. Langt på vei vil evnen til selv å kunne ta ansvar for egne grunnleggende behov henge sammen med respekt, anseelse og selvrealisering. Både for samfunnet og for den enkelte vil det være et mål å gjøre innvandrerne selvstendige og uavhengige. De kommunale tjenestene vil derfor være innrettet mot nettopp dette.

2.1 Bolig

Norske kommuner skal medvirke til å skaffe boliger til vanskeligstilte personer¹ og personer som ikke selv kan ivareta sine interesser på boligmarkedet².

Nome har i 2014 vedtatt en egen boligplan og i 2015 en boligsosial handlingsplan som er et tillegg til boligplanen. Boligplanen viser til boligmarkedet, eierstruktur og omsetningstall. Den boligsosiale handlingsplanen peker på tre aktuelle grupper som trenger kommunal hjelp for å skaffe en bolig. Flyktningene er en av disse gruppene.

Hver gruppe består av mennesker med ulike behov. Flyktningene skiller seg likevel noe ut på flere måter.

- Flyktningene trenger tilvenning til et nytt klima og en ny kultur.
- På grunn av familiestørrelse eller senere familieinnvandring kan en del av flyktningene ha behov for store boliger.
- Flyktningene vil ved en vellykket integrering etter noen år være i stand til å skaffe seg egne boliger.
- En del av flyktningene vil etter noen år flytte til mer bymessige strøk.

Arbeidet med å gi flyktningene et godt botilbud er fordelt på flere.

1. NAV tar imot flyktningene og hjelper dem til rette ved ankomsten til Nome. Dette gjelder bl. a. innkjøp av nødvendige møbler og utstyr.
NAV gir også bo veiledning som omfatter opplæring i bruk av hjelpemidlene i boligen og innføring i norsk «bo-kultur».
2. Kommunens boligkonsulent har ansvar for saksbehandling, formidling og oppfølging av kommunal boligutleie. Boligkonsulenten har også ansvar for å behandle søknader om startlån og boligtilskudd.
Servicekontoret skal overta behandling av bostøtte.
3. Teknisk etat har ansvar for oppfølging av vedlikehold og reparasjoner i kommunale boliger.
Teknisk etat har ansvar for å utvikle vedlikeholdsplaner.
Teknisk etat tilrettelegger for nye boligtomter gjennom arealplanlegging. Etaten planlegger og gjennomfører kommunale nybygg, samt endringer på eksisterende bygg.

¹ Lov om sosiale tjenester i arbeids- og velferdsforvaltningen § 15

² Lov om kommunale helse- og omsorgstjenester m.m. § 3–7

Det er viktig å legge til rette for boliger i nærheten av sentrum, eller med gode bussforbindelser. Barn skal i barnehage, og foreldrene skal følge introduksjonsprogrammet.

Det er også behov for boveiledning, for å øke boevnen. Å eie egen bolig, er et viktig mål. Ved å eie selv tar man en aktiv rolle i det norske samfunnet, man tar et større ansvar for boligen og opplever selvstendighet.

2.2 Kvalifisering, utdanning og arbeid

Det er et mål at innvandrere kvalifiserer seg for deltakelse i det norske arbeidslivet, og at innvandreres kompetanse benyttes bedre. Utfordringen knytter seg særlig til flyktningene, men også for andre innvandrere kan språkproblemer være til hinder for arbeidsdeltakelse. Noen av innvandrerne mangler den grunnutdanningen som i Norge legges til grunn for fagutdanningen til er yrke.

Nasjonale mål på dette område er

- *at innvandrere kvalifiserer seg for deltakelse i det norske arbeidslivet*
- *at innvandreres kompetanse benyttes bedre*
- *at flere kvinner med innvandrerbakgrunn kommer i arbeid*
- *at innvandrere og barna deres får god utdanning som passer til deres behov*

Første september 2004 ble «introduksjonsloven»³ innført i Norge. Den innebærer rett og plikt til et introduksjonsprogram for de fleste flyktninger (18-55 år) som bosettes i kommunen gjennom avtale med IMDI⁴. Tilsvarende gjelder for overføringsflyktninger og familiegjennforente til nylig ankomne flyktninger (inntil fem år). Rettighetene og pliktene er avhengig av hvilke status den enkelte innvandrer har.

For en flyktning som er «bosatt», vil også «opplæringsloven»⁵ åpne for et utdanningsløp for dem som velger denne veien.

Nome og Bø voksenopplæring drifter introduksjonsprogrammet i Nome kommune. Voksenopplæringen har en sentral rolle både når det gjelder norskopplæring og for kvalifisering inn mot arbeidsmarkedet og mot videre utdanning.

2.2.1 Introduksjonsprogrammet

Introduksjonsprogrammet er et kvalifiseringsprogram som i følge lovens § 4 tar sikte på

- å gi grunnleggende ferdigheter i norsk
- å gi grunnleggende innsikt i norsk samfunnsliv
- å forberede for deltakelse i yrkeslivet

Programmet skal minst inneholde

- norsk med samfunnskunnskap (minst 600 timer inklusive 50 timer samfunnsfag på et språk deltakeren forstår)

³ Lov om introduksjonsordning og norskopplæring for nyankomne innvandrere

⁴ Integrerings- og mangfolds-direktoratet

⁵ Lov om grunnskolen og den videregående opplæring

- tiltak som forbereder til videre opplæring eller tilknytning til yrkeslivet (språktrening ute på en arbeidsplass).

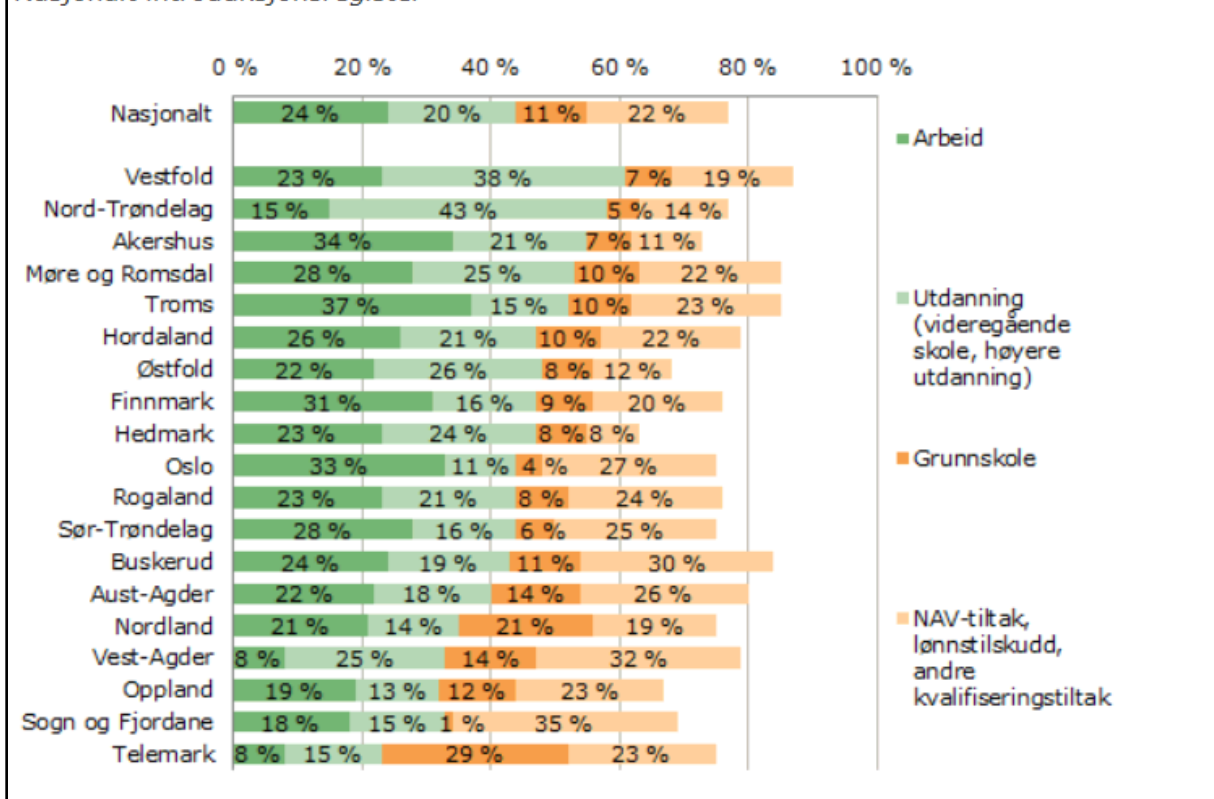
Det forutsettes at deltakerne får utplassering på arbeidsplasser i lokalsamfunnet, slik at de kan lære språket ved å bruke det i samspill med andre. Dette setter store krav til velvilje fra både offentlige og private bedrifter og fra avdelinger i kommunen.

Nome kommune er en stor arbeidsgiver. Gjennom sine mange avdelinger og ulike arbeidsoppgaver har kommunen svært mange yrker. Det er viktig at de kommunale avdelingene bidrar til å sikre kvaliteten i introduksjonsarbeidet ved å ta inn flyktninger på sine arbeidsplasser.

Hver deltaker skal ha en «programrådgiver». Rådgiveren utarbeider sammen med deltakeren en individuell plan for arbeidet og koordinerer samarbeidet med andre aktører. Rådgiveren følger opp deltakeren og gir veiledning.

En indikator på hvor godt introduksjonsordningene fungerer, er hvor mange av deltakerne det er som går over i arbeid eller utdanning på videregående skoles nivå eller høyere direkte etter avsluttet introduksjonsprogram. På landsbasis er målet 55 % (IMDI). Landsgjennomsnittet i 2014 var 44 %.

Figur: Avslutningsårsaker i introduksjonsprogrammet i 2014 på fylkesnivå. Kilde: Nasjonalt introduksjonsregister

Som figuren over viser, er det svært forskjellige resultater i fylkene. Telemarks får færrest i arbeid eller videregående utdanning. Hele 29 % tar grunnskoleopplæring.

For små kommuner vil andelen naturlig variere en del fra år til år. Mulighetene for å gå over i arbeid eller utdanning vil dessuten være avhengig av deltakernes bakgrunn, som alder, nasjonalitet, kjønn, tidligere utdanning og en kombinasjon av disse kjennetegnene. I 2014 hadde Nome 13 % som gikk direkte over i arbeid eller videregående utdanning. Gjennomsnittet for de fire siste årene var under 10 % i Nome, mot ca. 30 %–50 % i nabokommunene. Langt på vei kan Nomes lave tall forklares med flyktningenes bakgrunn. For mange vil utdanningsveien måtte gå via ytterligere norskopplæring og grunnskoleopplæring.

Deltakerne skal i løpet av programmet avlegge en prøve/test i norsk. IMDI har satt et nasjonalt mål for hvor stor andel som består muntlig og skriftlig prøve. Nome kommunes målsetting er å få minst like gode resultater som det IMDI legger opp til.

IMDIs mål er at 65 % av de som har rett og plikt til norskopplæring, og som går opp til norskprøvene (A2)⁶, skal bestå den skriftlige prøven. 90 % skal bestå den muntlige prøven. Resultatet for Nome i 2014 er ført inn i tabellen under. Vi ser at resultatene i Nome har vært svært gode.

	Hele landet	Nome		
	(A2)	Sum	(A2)	(B1)
Lytteforståelse	56 %	100 %	12 %	88 %
Leseforståelse	62 %	92 %	16 %	76 %
Skriftlig	20 %	88 %	48 %	40 %

2.2.2 Fra Intro til utdanning eller arbeid

NAV samarbeider med voksenopplæringen og planlegger individuelle karriereløp etter avsluttet introduksjonsprogram når det er behov for det.

Samarbeidet etableres før programperioden utløper. For alle som ikke er klare for ordinær utdanning eller arbeid, er målet å etablere kvalifiserende, arbeidsrettet tiltak – eksempelvis:

- Kvalifiseringsprogram
- AMO kurs med språkopplæring
- Arbeidspraksis og/eller lønnstilskudd – som er statlige virkemidler for innpass i ordinært arbeidsliv

NAV har begrensede ressurser og har ikke til enhver tid tiltak for alle som trenger det, men arbeidssøkende flyktninger er en av NAVs prioriterte målgrupper.

Målet for NAV er at flest mulig skal komme i arbeid. Som arbeidssøker får personer med flyktningebakgrunn oppfølging i tråd med ordinære retningslinjer for prioriterte målgrupper. Det stilles krav om innkalling for oppfølgingssamtale/individuell veiledning og jobbsøk. Det gis også tilbud om jobbsøkeraktiviteter i gruppe i Midt-Telemark. Ovennevnte virkemidler brukes også for arbeidssøkere med behov for bistand fra NAV for å komme i jobb.

Arbeid har i vårt samfunn en sterk egenverdi. Det sies at «arbeid er bra for helsa». Lønnet arbeid er også normalt det som sikrer best økonomisk utkomme.

⁶ Skalaen er slik: A1 (enklest), A2, B1, B2, C1 og C2 (vanskeligst).

For personer med flyktningebakgrunn som ikke er i ordinær utdanning eller er kommet i jobb, er ofte økonomisk sosialhjelp hovedytelse eller et viktig supplement til andre offentlige ytelser. Økonomisk sosialhjelp er ment å være en korttidssytelse, og virker slik for de aller fleste. Det er et mål for kommunen at færrest mulig skal være avhengig av økonomisk sosialhjelp.

I 2014 gikk 29,34 % av utbetalt sosialhjelp til personer med flyktningebakgrunn. Det erfares at to år i introduksjonsprogram er kort tid for de fleste til å lære norsk språk og samfunnsforståelse tilstrekkelig til å kunne gå direkte til utdanning eller å være attraktiv på det norske arbeidsmarkedet.

2.2.3 Utdanning etter opplæringsloven

Det er et mål at flere kvinner med innvandrerbakgrunn kommer i arbeid, og at innvandrere og barna deres får god utdanning som passer til deres behov. Barnas tilbud blir beskrevet senere.

Introduksjonsprogrammet danner grunnlaget for at voksne skal kunne komme i arbeid. Innvandrere med en yrkesutdanning fra hjemlandet skal kunne få vurdert denne for godkjenning i Norge. NOKUT⁷ vurderer høyere utdanning, mens fylkeskommunene vurderer fag- og svennebrev og gir realkompetansevurdering for å se hva som måtte mangle for en godkjent videregående utdanning i Norge.

Videregående opplæring bygger på grunnskolen. Ikke alle innvandrere har en grunnutdanning på grunnskolens nivå. De blir gitt tilbud om slik opplæring. Opplæringslovens § 4A–1 «Rett til grunnskoleopplæring for voksne» gjelder for voksne som har lovlig opphold i landet. Det er tre vilkår som søkeren må oppfylle. Søkeren må

- være over opplæringspliktig alder (16 år)
- ikke ha rett til videregående opplæring etter opplæringsloven § 3–1
- trenge grunnskoleopplæring

Innvandrere med bosettingstillatelse, arbeids- og/eller oppholdstillatelse som gir grunnlag for bosettingstillatelse eller kollektiv beskyttelse, skal ha de samme rettigheter som norske statsborgere. Det vil si at Nome kommune er pliktig til å gi alle som trenger det, et tilbud om grunnskoleopplæring.

Deltakelse i opplæring og arbeid er kulturbetinget. I enkelte innvandrergupper er det mindre vanlig at kvinner deltar. I Norge legges det til rette for gode barnehage- og SFO-tilbud bl.a. for å fjerne hindringer for at kvinner i barnefamilier kan delta.

Andre innvandrere enn flyktninger er som regel arbeidsinnvandrere. De har ingen rett til undervisning, men er ofte betalings elever. Skal de senere søke statsborgerskap må de dokumentere norskferdigheter (bestått til A2-nivå).

2.3 Barn og unges oppvekstvilkår

Det er et mål at alle barn har gode oppvekstvilkår og muligheter til livsutfoldelse. Samtidig er det et mål at unge jenter og gutter kan ta selvstendige valg om eget liv og framtid.

⁷ Nasjonalt organ for kvalitet i utdanningen

Barndommen har en egenverdi, men barndommen skal også bidra til å legge et grunnlag for fremtidig livskvalitet. Som et kjennetegn på vellykket opplæring er det en nasjonal målsetning at flere skal gjennomføre videregående utdanning.

Skole- og barnehagekontoret i Nome legger til grunn at «Alle barn skal hver dag oppleve mestring og å bli sett i barnehager og skoler i Nome kommune!»

Kommunen har ikke et eget tall på bosatte flyktninger under 18 år, men 1. mars 2015 var det 39 barn under 18 år på Nome statlige mottak.

2.3.1 Barnehage

Tabellen under viser tallet på flyktningbarn i barnehagene 1.mars 2015 fordelt på fødselsår.

Fødselsår	Bosatte flyktningbarn og barn av flyktninger				Barn i Nome statlige mottak
	Helgen/ Herregårdshavna	Fagerli	Skoemyra/ Sluseparken	Svenseid	Herregårdshavna barnehage
2014					
2013	1	1	2		
2012	4				
2011	3		2		1
2010	4		1		3
2009	7		2		5
Sum	19	1	7	0	9

Barnehagen er en av de viktigste arenaene for læring av språk. Leken er sentral i språk-opplæringen ved at barna får erfaring med ulike måter å bruke språket på, og dybden i språket utvides ved innlæring av begreper. Kommunens barnehager har lek som satsningsområde. Barnehagen skal ivareta enkeltindividet og samtidig favne om mangfoldet i gruppene. Innlevelse og forståelse for egen og andre kulturers særtrekk har stor betydning for både norske barn og barn med en annen kultur og et annet morsmål.

I barnehagen legges det til rette for å skape vennskap og integrering – for både barna og foreldrene. Barnehage tilbudet sikrer også at foreldrene har tid til å delta i introduksjonsprogrammet og i arbeidslivet.

For mange flyktninger er barnehage et ukjent tilbud, slik at det må motiveres for bruken av barnehage.

Første februar 2014 var det 311 barn i Nome kommunes barnehager, noe som er 86 % av barna i barnehagealder. Vi har ingen statistikk over hvor stor andel av flyktningbarna som går i barnehage, men det er rent unntaksvis at flyktningbarna ikke har barnehagebakgrunn når de begynner på skolen.

Alle asylsøkerbarn i alderen 4–5 år i asylmottak skal, så langt det er mulig, gis tilbud om heldags barnehageplass etter søknad fra asylmottaket. Barn som fyller 4 år i løpet av første del av barnehageåret (august–desember) kan tilbys barnehageplass fra august måned og inntil skolestart. Barn som fyller 4 år i andre del av barnehageåret (januar–juli) kan tilbys

barnehageplass fra den dagen barnet fyller 4 år og inntil skolestart. Mottaket har ansvaret for å søke om plass⁸.

Majoriteten av flyktningbarna går i Herregårdshavna barnehage. Nome kommune har 7 plasser til mottaksbarn i denne barnehagen, men tilbyr flere plasser dersom det er behov og kapasitet.

Personalet i Herregårdshavna barnehage har deltatt i opplæring for å videreutvikle sitt tilbud til flyktningbarna og deres foresatte. Tiltak som viser seg å ha en positiv effekt i denne barnehagen, skal overføres til andre barnehager i kommunen. Det pedagogiske tilbudet framhever mangfoldet i barnehagen. Dette vises gjennom både det pedagogiske arbeidet og det visuelle i barnehagen. Barna ønskes velkommen på eget morsmål ved oppstart i barnehagen. Det er viktig at foresatte får riktig informasjon, så barnehagen benytter ofte tolk. Dette gjelder oppstartsamtaler og foreldremøter for de ulike språkgruppene. FN-dagen markeres spesielt, og foresatte lager mat fra eget hjemland til foreldrekafe i barnehagen. Det er egne grupper med språktrening for de barna som har behov for det.

Barnebasen

Nome statlige mottak har en barnebase som skal fylle to funksjoner⁹:

- bidra til en variert og meningsfull hverdag for barn i mottak
- sikre at barn i mottak har et tilbud den tiden foreldre deltar på tiltak som for eksempel norskundervisning eller informasjonsprogram

Barnebasen er åpen tre dager i uka i tidsrommet kl. 9.00 til kl. 14.30. En fast ansatt barne- og ungdomsarbeider og to beboerassistenter drifter tilbudet. Barnebasen følger en dagsplan som i en barnehage, men uten at det er et pedagogisk tilbud. Eksempel på aktiviteter er sang, musikk, uteaktiviteter og språktrening.

Reglene for barnebasen ved Nome statlige mottak tilsier at barn fra 2 til 4 år gis et tilbud på barnebasen. Alle i aldergruppa 2–4 år som bor på mottaket er i barnebasen. I mars 2014 var det 11 barn i denne alderen. Barn fra 1 til 2 år kan delta på tilbudet sammen med foresatte Dersom det kommer førskolebarn over 4 år som venter på plass i de kommunale barnehagene, gis de et tilbud i barnebasen.

2.3.2 Grunnskole

Første mars 2015 var det 46 barn i grunnskolealder bosatt i Nome (flyktninger eller barn av flyktninger) og 13 barn i grunnskolealder på mottaket.

Når det er sannsynlig at et barn skal være i Norge i mer enn tre måneder, har det rett til grunnskoleopplæring. Barnet har pliktig opplæring etter tre måneder.¹⁰

I Nome starter barna som bor i mottaket, på skolen så raskt det lar seg gjøre, da man av erfaring vet at behandling av asylsøknader tar mer enn tre måneder. Mottaket skal sikre at barn og ungdom blir meldt inn og ut av grunnskolen, stimulere til kontakt mellom foresatte og skole og

⁸ For ytterlig informasjon, se [UDI rundskriv RS 2011–025](#).

⁹ Se [UDI rundskriv RS 2011–011](#) for ytterligere informasjon

¹⁰ Opplæringsloven § 2 - 1

tilrettelegge for leksehjelp. Mottaket gir leksehjelp fire dager i uka, fra mandag til torsdag fra kl. 15.00 til kl. 16.00.

Røde kors gir leksehjelp på Røde kors-huset. I 2015 ble tilbudet benyttet av nærmere 15 bosatte flyktningbarn/ barn av flyktninger hver gang. Tilbudet gis to ettermiddager i uka.

Telledato	Holla ungdomsskole/Ulefoss skole		Lunde 10-årige skole		Sum
1. mars 2015	Bosatte flyktninger og barn av flyktninger	Barn som bor på mottaket	Bosatte flyktninger og barn av flyktninger	Barn som bor på mottaket	
1. trinn	5	3	2	0	10
2. trinn	8	1	0	0	9
3. trinn	2	5	1	0	8
4. trinn	6	2	2	0	10
5. trinn	3	0	1	0	4
6. trinn	3	1	0	0	4
7. trinn	0	1	1	0	2
8. trinn	2	0	2	0	4
9. trinn	1	0	2	0	3
10. trinn	3	0	2	0	5
Sum	33	13	13	0	59

Språkopplæring er det viktigste virkemiddelet for integrering i det norske samfunnet. Opplæringslovens § 2–8 gir elever i grunnskolen med annet morsmål enn norsk og samisk rett til særskilt norskopplæring, morsmåls- og tospråklig fagopplæring inntil de har tilstrekkelige kunnskaper i norsk til at de kan følge den vanlige opplæringen i skolen. Skolene vurderer hver enkelt elevs behov og fatter enkeltvedtak om det skal gis tilbud. Normalt tar det fem til sju år før norskkunnskapene er tilstrekkelige. Undervisningen gis gjerne i mindre grupper – men av og til som forsterkning til klassen.

I tillegg til å gi opplæring i fag er skolen også en arena for både barna og foreldrene til deltakelse i og å lære om norsk samfunnsliv. Skolene har rutiner for tolkesamtale med foresatte og deres barn før oppstart på skolen. Det fylles ut et skjema med informasjon til skolen, og foresatte får praktisk informasjon om skolegangen. Dette gjelder både barn fra mottaket og bosatte flyktninger. En ansatt fra mottaket deltar dersom barnet bor på mottaket. Holla og Ulefoss skoler er «mottaksskoler» og har dermed et utvidet tilbud til flyktninger, både de som bor på mottaket, og de som er bosatte.

Elever som er helt nybegynnere i norsk ved Ulefoss skole, starter i velkomstklassen og gis ukentlig 6–8 timer særskilt norskopplæring fordelt over alle dagene i skoleuka. De eldste av elevene som ikke går i velkomstklasse, har særskilt norskopplæring 4–5 timer i uka, de yngste elevene har 2 timer i uka. Resten av skoletimene deltar elevene i ordinære klasser.

Holla ungdomsskole har også velkomstklasse for sine elever. Det gis et tilbud med et varierende antall timer i løpet av skoleuka, ut fra behovet til elevene og antallet elever. Når

elevene ikke har undervisning i velkomstklassen, deltar de i ordinær klasse og arbeider med det faget klassen har, tilrettelagt på sitt nivå.

Undervisningen i velkomstklassene foregår i faste klasserom som er spesielt innredet for norskopplæring. [Læreplan i grunnleggende norsk for minoritetsspråklige](#) benyttes i opplæringen.

2.3.3 Barn med spesielle behov

Både asylsøkerbarn og bosatte med spesielle behov blir omfattet av opplæringsloven. Barn som er bosatt på mottaket, har krav på opplæringstilbud på lik linje med andre barn. Det er utfordrende for PPT å kartlegge disse barna, siden verken barna eller de foresatte har god norskkompetanse. Spesialundervisningen kan gis i barnehagen, hjemme eller i barnebasen. For skolebarn gis spesialundervisningen på skolen. Ved utgifter til ekstra tilrettelegging for barn i barnehage som bor på mottaket, kan det søkes UDI om støtte. UDI refunderer som hovedregel deler av utgiftene. Det utfordrende i tilretteleggingen er at en ikke vet hvor lenge barna blir boende på mottaket.

2.3.4 SFO

SFO er et frivillig tilbud til elever i 1.–4. klasse. Ca. 50 % av elevene i Nome går i SFO, men bare ca. 25 % av bosatte flyktningbarn. Barn bosatt på mottaket bruker bare unntaksvis SFO. Barn lærer språk av «[å bade i språket](#)», og det vil derfor være en fordel for barnas norskspråklige utvikling å kunne delta på SFO. SFO gir også mer tid til lek med jevnaldrende enn i vanlig skole. Bruk av SFO kan dermed være til hjelp i integreringen i kameratflokk. SFO-tilbud sikrer dessuten at foreldrene har tid til å delta i introduksjonsprogrammet og i arbeidslivet.

2.3.5 Videregående skole

Generelt er det en stor utfordring for samfunnet at unge slutter i videregående opplæring. Undersøkelser viser at innvandrer gutter har større frafall enn gjennomsnittet i Norge, mens innvandrer jenter har mindre frafall. Erfaringsmessig er det lite frafall i videregående skole blant flyktninger som kan norsk godt og har en god grunnskolebakgrunn.

Inntrykket er at det går bra med flyktningeungdommene fra Nome kommune. Det er ingen statistikk på området, men erfaringene fra prosjektet «Talenter for framtida»¹¹ i Midt-Telemark viser at få ungdommer med flyktningebakgrunn er aktuelle for prosjektet. Første mars 2015 deltok 27 personer i prosjektet, ingen av disse har flyktningebakgrunn. Det er totalt 75 som har deltatt i «Unge talenter», hvorav 7 med flyktningebakgrunn. De 7 var innom prosjektet en kortere periode sommeren 2014, siden de sto uten sommerjobb. Alle startet på videregående opplæring høsten 2014.

Mottaket skal sikre at barn og ungdom får hjelp til å søke plass i videregående skole. Mottaket skal bistå ungdom i alderen 16–18 år med sikte på at de skal få et tilpasset skoletilbud.

¹¹ [Talenter for framtida](#) er rettet mot ungdom i alderen 16-24 år for å unngå at de passivt tar i mot ytelser fra NAV. Man skal ha særlig oppmerksomhet mot minoritetsungdom.

2.4 Helse

Det er et mål at alle skal ha likeverdige helse- og omsorgstjenester uavhengig av diagnose, bosted, personlig økonomi, kjønn, fødeland, etnisitet og den enkeltes livssituasjon. Tilbudet som Nome kommune gir, skal ta utgangspunkt i den enkeltes forutsetninger og behov. Helsetilbudet til asylsøkere, flyktninger og familiegjennforente har mye felles med helsetilbudet som gis til den øvrige befolkningen. Vi må likevel være oppmerksomme på helseplager som særlig hyppig forekommer hos denne målgruppen.

Også gjennom denne planen ønsker helse- og omsorgstjenesten i Nome å legge til grunn «samhandlingsreformens»¹² mål om større vekt på forebygging og tidlig innsats.

2.4.1 Organisering av helsetjenestetilbudet

Ansvar for helsetjenestene til asylsøkere, flyktninger og familiegjennforente i kommunen følger av helse- og omsorgstjenesteloven, og kommunen skal sørge for nødvendige helsetjenester til alle som bor, eller midlertidig oppholder seg i kommunen.

Helsedirektoratet har utarbeidet en veileder for helsetjenestetilbudet til asylsøkere, flyktninger og familiegjennforente¹³. Nome kommune legger denne veilederen til grunn ved planlegging, organisering og drift av helsetjenester til denne delen av befolkningen.

Nome har valgt å organisere helsetjenesten til denne målgruppen som en integrert del av det øvrige tjenestetilbudet, og det er leder for helsetjenesten som har ansvaret for å koordinere kommunens helse- og omsorgstjeneste. Kommuneoverlegen for Bø, Nome og Sauherad har det medisinskfaglige ansvaret.

Leder for helsetjenesten har ansvar for å:

- organisere og planlegge virksomheten, slik at nyankomne asylsøkere, flyktninger og familiegjennforente får nødvendige og forsvarlige helsetjenester når de bosettes i kommunen og under sitt opphold ved Nome statlige mottak.
- sikre at målgruppen får informasjon om helsetjenesten, og at de får nødvendig helsehjelp før de har fått fastlege når det gjelder
 - forebygging, undersøkelse og behandling av smittsom sykdom
 - svangerskapskontroll
 - nødvendig helsehjelp til psykisk syke
- legge til rette slik at kommunen kan ivareta sitt tilsynsansvar med miljørettet helsevern ved Nome statlige mottak.
- sikre at asylsøkere, flyktninger og familiegjennforente fra land med høy forekomst av tuberkulose, har fått eller får tuberkuloseundersøkelse innen de tidsfrister som tuberkulosekontroll-forskriften¹⁴ angir, at funnene vurderes, og at det henvises til spesialisthelsetjenesten når det er mistanke om tuberkulose.

2.4.2 Helsetjenester under opphold ved Nome statlige mottak

For å sikre et tilrettelagt helsetjenestetilbud har kommunen etablert et tverrfaglig team som består av sykepleier, lege, helsesøster og jordmor. Dette teamet samarbeider med mottakspersonell, fastlege, helsestasjons- og skolehelsetjeneste, hjemmetjenesten og andre relevante aktører.

¹² <https://helsedirektoratet.no/samhandlingsreformen>

¹³ [Veileder IS-1022](#) Helsetjenestetilbudet til asylsøkere, flyktninger og familiegjennforente

¹⁴ <https://lovdata.no/dokument/SF/forskrift/2009-02-13-205>

Innen to uker etter asylsøkers ankomst til mottaket oppretter sykepleier kontakt for å gjøre en første vurdering av helsetilstand og eventuelt behov for helsetjenester. Asylsøkerne gis tilbud om helseundersøkelse. Det viktigste er å kartlegge helseproblemer som krever behandling og/eller oppfølging. Det gjøres både en somatisk undersøkelse og en foreløpig vurdering av psykisk helse.

Det finnes ulike utfordringer og barrierer i forbindelse med helsetjenesten for asylsøkerne. De kan ha hatt lite erfaring med timebestilling, og de kan mangle kjennskap til språk, kultur, helsesystemets struktur etc. Enkelte møter uanmeldt opp på legekontoet, og andre kan utebli fra avtalt time. Sykepleier har fast trefftid på mottaket, og er på denne måten lett tilgjengelig og kan bistå beboere med informasjon og veiledning. Helsetjenesten bistår med helseinformasjon i grupper og samarbeider med mottaksansatte. Barn får særskilt oppmerksomhet.

Helsestasjons- og skolehelsetjenesten har en sentral rolle i veiledningsarbeidet overfor foreldre og foresatte allerede fra spedbarnsstadiet og videre opp gjennom skolealderen. Alle barn har rett på oppfølging fra helsestasjons- og skolehelsetjenesten.

2.4.3 Helsetjenester i Nome for bosatte flyktninger og familieegjenforente

Helsetjenesten samarbeider med NAV ved bosetting i kommunen. Helsetjenesten har ansvar for at overføringsflyktninger som flytter direkte til Nome, tilbys helseundersøkelse, og at bosatte som kommer fra asylmottak, tidlig får konsultasjon hos fastlege. En slik konsultasjon omfatter en gjennomgang av helsetjenestetilbudet den enkelte har mottatt under oppholdet i asylmottaket.

Bosetting av flyktninger med ressurskrevende helseproblemer gjøres i samarbeid med involverte etater. Helsetjenesten tar initiativ til utarbeidelse av individuell plan (IP) for personer som har behov for langvarige og koordinerte tjenester.

For flyktninger skal den obligatoriske tuberkuloseundersøkelsen være gjennomført innen fjorten dager etter innreise, og kommunen har rutiner for testing og oppfølging av tuberkulose og hiv.

Vaksinasjonsstatus sjekkes, og voksne flyktninger tilbys vaksiner i henhold til gjeldende regelverk.

Enhver som er bosatt i en kommune, har rett, men ikke plikt, til å stå på liste hos fastlege. NAV informerer om fastlegeordningen, og fastlegen har ansvaret for allmennlegetilbudet til personer som står på sin liste.

Flyktningbarn bosatt i Nome tilbys vanlige kontrollundersøkelser, og får tilbud om oppfølging i tråd med det anbefalte programmet.

2.5 Kultur og fritid

Kulturlivet skal være inkluderende for alle mennesker. Alle har rett til et selvstendig liv i samfunnet, med de samme valgmuligheter som andre, også en aktiv og meningsfylt fritid.

Nasjonale mål på dette område er

- at frivillig virksomhet er åpen og inkluderende
- at velferdsstatens tjenester er tilpasset behovene til en mangfoldig befolkning

Kulturloven¹⁵ sier at kommunen skal sikre at alle får anledning til å delta i kulturaktiviteter og oppleve et mangfold av kulturuttrykk. Dette betyr at aktører på forskjellige kulturarenaer må legge til rette slik at alle har tilgjengelighet både fysisk, sosialt og økonomisk. Deltagelse i kulturlivet kan medvirke til å øke livskvaliteten.

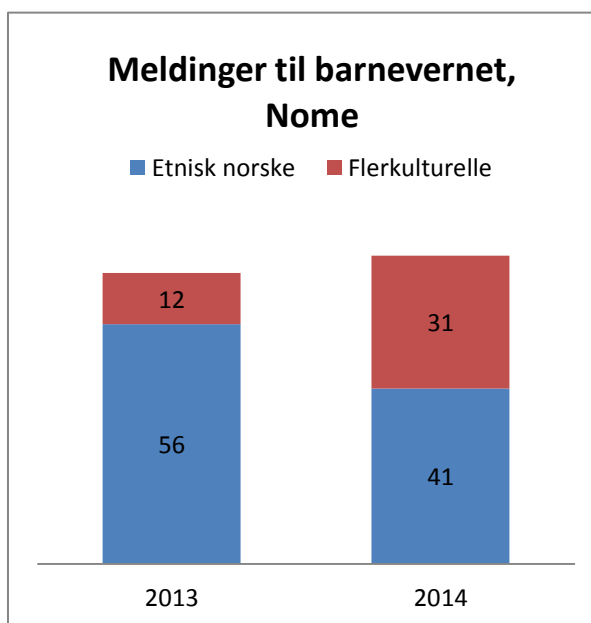
Noen mennesker kan ha behov for mer eller mindre tilrettelegging for å kunne delta. Dette kan for eksempel gjelde mennesker fra andre kulturer og mennesker med dårlig økonomi. Ifølge rapporter er en del mennesker fra andre kulturer underrepresentert når det gjelder deltagelse i kultur- og fritidsaktiviteter.

2.6 Barnevern

Mange barn i bosatte familier og i asylmottak har hatt en mer utrygg og mindre stabil start på livet enn folk flest i Norge. Foreldrene har og har hatt større utfordringer enn andre i omsorgsarbeidet. I betydelig grad kan også foreldrene selv slite, og alle må tilpasse seg til et nytt språk og en ny kultur. Det sosiale nettverket må etableres på nytt, og man må lære å tilpasse seg til nye forventninger og nye sosiale institusjoner. Behovet for hjelp til å skape trygge rammer rundt barnet vil av disse grunnene kunne oppstå oftere i en flyktningfamilie enn hos andre.

Bosatte barn og barn i asylmottak har samme rettigheter med hensyn til barnevernets tjenester. Det vil likevel sjelden være snakk om omsorgsovertakelse for barn i asylmottak dersom de ikke har fått opphold i Norge.

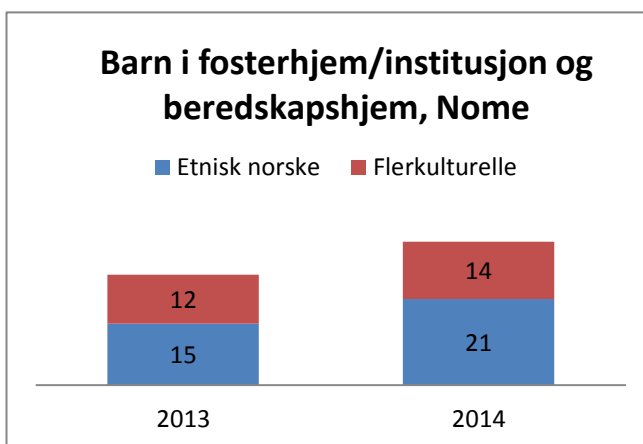
Tallet på meldinger til barnevernet kan illustrere situasjonen for barna. Figuren til høyre viser at tallet varierer fra år til år. Andelen av flerkulturelle barn er forholdsmessig større enn hva barnetallet i befolkningen skulle tilsi. Andelen i Nome er også større enn hva vi finner i Bø og Sauherad.

¹⁵ Lov om offentlige styresmakters ansvar for kulturverksemd

Familienes evne til å ta imot hjelp slik at barna kan få et tilstrekkelig trygt oppvekstmiljø hjemme, kan illustreres med tallet på barn som er i fosterhjem, på institusjon eller i beredskapshjem.

Barnevernet i Norge kan ha andre arbeidsmåter enn tilsvarende institusjoner i flyktningeforeldrenes hjemland. Dette kan lett føre til misforståelser og kan gjøre arbeidet krevende for dem som arbeider for barnas beste. Barnevernets formål og arbeidsmåter formidles ved informasjonsmøter og annen kontakt med asylmottak, og voksenopplæringen. Også helsestasjonen, NAV, barnehage og skole informerer om barnevernets arbeid.

2.7 Rasisme og diskriminering

Regjeringen la i 2014 fram «Handlingsplan mot radikaliserings og voldelig ekstremisme» med i alt 30 tiltak. Kommunene kan bidra i arbeidet med minst fem av disse tiltakene.

Tre av tiltakene synes å invitere til at skolen bruker ferdige opplegg i sin undervisning.

- Utdanningsdirektoratet skal utvikle digitale læringsressurser om radikaliserings og voldelig ekstremisme til bruk i undervisningen i ungdomsskolen og videregående opplæring.
- Utdanningsdirektoratet skal utvikle en modul som spesielt tar for seg rapporteringsmuligheter og personvernsinnstillinger på nettet. Målet med tiltaket er å gi barn og ungdom økt kunnskap om hva de skal gjøre, dersom de opplever uønskede hendelser på nett.
- I regi av [Wergelandsenteret \(EWC\)](#) skal det igangsettes et prosjekt som har som målsetting å forebygge hatretorikk samt diskriminerende og udemokratiske holdninger på nett. Det vil være tett knyttet opp mot den nasjonale kampanjen «[Stopp hatprat på nett](#)» som igjen er en del av Europarådets «No Hate Speech»-kampanje. Prosjektet vil oversette og tilpasse undervisningspakken Europarådet har laget for skoler, og bruke denne som utgangspunkt for opplæringskurs for lærere og andre i skolen. Prosjektet skal også systematisere eksisterende metodikk, verktøy og utdanningsmateriell fra norske aktører og gjøre alt materiale tilgjengelig på ett eller flere nettsteder.

To av oppleggene synes å invitere til etablering av nye møteplasser.

- Barne-, ungdoms- og familiedirektoratet skal utvikle og prøve ut opplegg for veiledning av foreldre som har en bekymring overfor sine barn knyttet til radikaliserings og voldelig ekstremisme. Program for foreldreveiledning legger til rette for at foreldre kan møtes og - sammen med sertifiserte veiledere - ta opp utfordringer, drøfte ulike spørsmål og utveksle erfaringer.
- Det skal legges til rette for sosiale møteplasser og informasjonsarbeid som skal støtte ungdom og grupper i samfunnet som i større grad enn andre utsettes for trakassering og

diskriminering på internett. Tiltaket skal styrke det sivile samfunnets innsats på området.

Kommunen har gjennom SLT et samarbeidsorgan for en rekke instanser som møter ungdom i ulike sammenhenger. SLT er et velegnet forum for gjensidig informasjon om situasjonen mht. radikaliserings og voldelig ekstremisme og drøfte tiltak mot dette.

2.8 Samarbeid med Røde kors

Kommunen har en partnerskapsavtale med Røde kors. Denne omfatter flere tiltak for folk med minoritetsbakgrunn.

- Ungdom med minoritetsbakgrunn slites ofte mellom forventninger fra venner og familie. Flexid er et kurs for flerkulturell ungdom og det skal hjelpe dem å finne sin egen identitet. Ideen bak Flexid er å få til en bevisstgjøring blant ungdommen. Kurset fokuserer på identitet og ressurser. Det handler om å se muligheter snarere enn begrensninger.
- Røde kors gir leksehjelp på Røde kors-huset. Tilbudet gis to ettermiddager i uka.
- Røde kors bidrar til å bygge nettverk bl.a. ved gruppeaktiviteter for kvinner og menn
- Røde kors organiserer flyktningeguider

3 Det økonomiske grunnlaget for flyktningarbeidet i Nome

Nome kommune er vertskommune for et statlig asylmottak. Flyktningeplanen omfatter ikke driften av asylmottaket. Det kommunale tilbudet til både barn og voksne ved mottaket beskrives imidlertid i planen, og det store antallet asylsøkere påvirker i stor grad omfanget av de kommunale tjenestene til bosatte flyktninger. I tillegg til øremerkede midler til kommunale tjenester for dem som oppholder seg ved mottaket får Nome kommunen årlig et vertskommunetilskudd på ca. 1,5–2 millioner kroner til å dekke merutgifter som følger av at mottaket er plassert i kommunen. Dette dekker utgifter til administrasjon, helsetilbud, barnevern og tolk.

3.1.1 Integreringstilskudd

Den økonomiske grunnmuren i flyktningarbeidet i kommunen er *integreringstilskuddet* som utbetales i fem år for hver enkelt flyktning. Dessuten inngår bosatte flyktninger i grunnlaget for *rammetilskuddet* til kommunen. Rammetilskuddet finansierer langt på vei de vanlige kommunale tjenestene til innbyggerne, også til flyktningene.

Integreringstilskuddet skal bidra til at kommunen gjennomfører et planmessig og aktivt bosettings- og integreringsarbeid med sikte på at de bosatte skal komme i jobb og greie seg selv. Tilskuddet skal dekke kommunens gjennomsnittlige utgifter ved bosetting og integrering i bosettingsåret og de fire neste årene. Kommunestyret bestemmer hvordan tilskuddet skal brukes. I 2015 er tilskuddet per person for fem år på ca. kr 700 000 (likt for barn og voksne) med størst beløp de første årene.

Integreringstilskuddet er avhengig av tallet på bosatte flyktninger og vil med en jevn tilflytting gi en noenlunde stabil årlig inntekt som i 2014 var på i underkant av 8 millioner kroner.

De første årene med et planmessig flyktningarbeid i Nome kunne man fordele integreringstilskuddet på de kommunale tjenesteområdene for dermed å finansiere planlagte tiltak. Etter hvert som tiltakene ble integrert i kommunens øvrige tjenester, har tiltak overfor flyktninger blitt vanskeligere å identifisere, både når det gjelder omfang og utgifter. En spesifisert fordeling av integreringstilskuddet har dermed falt bort. Nå er det endringer i tilskuddet som følge av endringer i tallet på flyktninger som får oppmerksomhet i budsjettarbeidet. Økt antall flyktninger vil gi behov for, og rom til, å styrke deler av kommunens tjenestetilbud. Tilsvarende vil færre bosatte flyktninger gradvis både redusere behovet for kommunal innsats og det finansielle grunnlaget.

Hvis tallet på flyktninger blir redusert forholdsvis raskt, kan dette gi utfordringer for kommunens tjenesteapparat. Det er liten grunn til å forvente en forholdsvis rask nedgang som følge av en stor utflytting fra kommunen, men en reduksjon i bosettingen av nye flyktninger vil over tid kunne medføre betydelige behov for tilpasninger i driften.

En økning av tallet på bosatte flyktninger i Nome vil gi større inntekter som kan finansiere en større kommunal innsats på utvalgte områder. En utfordring kan være manglende samsvar mellom når inntektene og utgiftene kommer. Integreringstilskuddet er fordelt på fem budsjettår, uavhengig av når på året flyktningene bosettes i kommunen. Det betyr at kommunen får en

«merinntekt» det første året for flyktninger som kommer sent på året. Til gjengjeld må det forventes en tilsvarende innsats også i første del av det sjette kalenderåret, uten tilskudd. En anstrengt kommuneøkonomi og kommunale regnskapsregler kan gjøre det vanskelig å fordele midlene over tid i tråd med dette. Dermed kan mottak av flyktninger på slutten av et år styrke dette årets kommuneregnskap – med en forventet svekkelse fem år senere.

For stabilitet i tjenesteapparatet, og for å unngå regnskapsmessige problemer, vil det være en fordel om den årlige bosettingen av flyktninger er forholdsvis stabilt over lengre tid.

3.1.2 Aktivitetsbasert tilskudd

Staten bidrar til å dekke kommunens utgifter på en rekke områder hvor aktiviteten vil variere over tid eller hvor behovene kan være ulike i kommunene. Vi nevner her noen av de i Nome økonomisk mest betydningsfulle områdene for bosatte flyktninger. Det er egen finansiering for tilbudene til asylsøkere i asylmottak.¹⁶

1. Staten gir et øremerket tilskudd til [opplæring i norsk og samfunnskunnskap](#) for voksne innvandrere. I 2014 var dette for Nome på ca. 5,6 millioner kroner. Dette samsvarer stort sett med utgiftene til denne opplæringen som både dekker flyktninger på mottaket, bosatte flyktninger i Nome kommune og andre innvandrere til kommunen. Anslagsvis brukes noe under halvparten av ressursene til norskopplæring på bosatte flyktninger i kommunen. For dem inngår denne opplæringen som et ledd i introduksjonsordningen for nyankomne innvandrere.¹⁷

2. Staten gir tidsavgrensede tilskudd til bosetting av personer med alvorlige [funksjons-hemminger og atferdsvansker](#). For Nome vil tilskuddene kunne variere betydelig fra år til år, avhengig av behov. Staten kan gi et engangstilskudd eller tilskudd i fem år for flyktninger som har særlig store hjelpebehov. Engangstilskuddet gjelder bare for første eller andre bosettingsår. Det femårige tilskuddet gjelder fra første bosettingsår. I 2015 er det maksimale årlige tilskuddet per person på kr 1 080 000.

3. Staten gir tilskudd til [barnevernstiltak](#) for bosatte flyktninger. Her har kommunen i 2015 en egenandel på ca. kr 200 000 per person, mens det overskytende dekkes av statlige midler.

4. For barn i aldersgruppen 0–5 år som omfattes av integreringstilskuddsordningen gis det også statlige [engangstilskudd](#). For Nome kan dette tilskuddet årlig utgjøre i overkant av kr 100 000 (ca. kr 25 000 per barn). I tillegg gis det årlige [tilskudd til å bedre språkforståelsen hos minoritetsspråklige barn i førskolealder](#); ca. kr 150 000 årlig.

¹⁶ Barnehagetilskudd til barnehager som tilbyr barnehageplass til asylsøkerbarn i alderen 4–5 år blir administrert av UDI. Tilskuddet inkluderer foreldrebetalingen og gjelder alle godkjente barnehager. Tilskuddet er på ca. kr 11 000 per måned per barn med hel plass. Tilsvarende gis det et tilskudd til asylsøkerbarn i grunnskolen på ca. kr 8 000 per måned per elev.

¹⁷ Introduksjonsstønad på to ganger folketrygdens grunnbeløp gis til deltakerne i introduksjonsprogrammet og finansieres av kommunen (integreringstilskuddet). Årlig går det med i underkant av tre millioner kroner til dette. Stønaden skal i utgangspunktet dekke alle de løpende utgifter deltakeren (og familien) måtte ha til et nøkternt forbruk: Alminnelige husholdningsutgifter, utgifter til bolig mv. og utgifter til barn og barnetilsyn.

For barn i alderen fire til fem år er det fra 2015 gratis kjernetid i barnehage, 20 timer per uke. for familier eller husholdninger som har en samlet inntekt på mindre enn 405 000 kroner.

4 Forslag til endringer

I Norge har det i en årrekke vært vanskelig å få bosatt flyktninger i kommunene på en rask og smidig måte. Tallet på asylsøkere og kvoteflyktninger som kommer til Norge varierer fra år til år. Asylmottakene fungerer som en buffer, et sted å være i ventetida, både mens asylsøknadene behandles og mens man venter på å finne en kommune å bo i. Presset fra sentralt hold på kommunene for å bosette flyktninger er vedvarende og tidvis stort.

4.1 Utfordringer

Flyktningssituasjonen i verden endrer seg som følge av kriser og ufred. Borgerkrigen i Syria har foranlediget at Barne-, likestillings-, og inkluderingsdepartementet i april 2015 henvendte seg til kommunene med spørsmål om deres mulighet for økt bosetting av flyktninger. I Nome vil det kreves en betydelig styrking eller omlegging av arbeidet hvis tallet på årlige bosettinger øker fra 10 til det dobbelte eller det tredobbelte. Det vil være en særlig utfordring hvis tallet på bosettinger varierer mye fra år til år.

Introduksjonsprogrammet tar sikte på å føre flyktningene videre i arbeid eller utdanning. Nome bør ha som mål at andelen som lykkes med dette, er minst på landsgjennomsnittet.

Arbeidet med å forebygge radikaliserings og voldelig ekstremisme skjer i stor grad lokalt. Også i Nome må dette arbeidet ha betydelig oppmerksomhet.

Kort kan vi si at Nome kommune står overfor tre hovedutfordringer i det videre flyktningarbeidet:

1. Bosette et antall flyktninger i tråd med statens ønsker og forventninger
2. Føre en større andel av de voksne flyktningene over i arbeid eller videre utdanning
3. Bidra til å forebygge radikaliserings og voldelig ekstremisme

4.2 Videreføring av organiseringsformen

Dagens organisering av flyktningarbeidet i Nome bør fortsette. Dette innebærer at:

1. Kommunestyret har en overordnet politisk styring gjennom vedtak av planer, budsjett og det årlige antallet bosatte flyktninger.
2. Et administrativt flyktningeutvalg¹⁸ under rådmannen koordinerer de kommunale tiltakene.
3. Tjenestene til flyktningene integreres i det øvrige tjenestilbudet i kommunen med et sektorvis ansvar for å gjennomføre tiltakene.

4.3 Styrket innsats og nye tiltak

Planen legger opp til en rekke tiltak for styrket innsats eller endringer i arbeidet. Arbeidsmåter og omfang fortsetter på dagens nivå, hvis ikke annet beskrives i det følgende. Spesielt pekes det på behov for økt innsats ved en eventuell økning av tallet på bosatte flyktninger i kommunen.

4.3.1 Sektorovergripende tiltak

Det er behov for å samordne og koordinere de ulike tjenesteyterens tiltak bedre. I tillegg bør man se på muligheten for større grad av tverrfaglighet innenfor både eksisterende og nye tiltak. SLT bør ha en koordinerende rolle i arbeidet med å unngå radikaliserings og voldelig ekstremisme.

¹⁸ Tidligere kalt innvandrertutvalg

Barnefamilier bør ha varige kontakter utenfor familien. Ved en økt bosetting av flyktninger vil det være behov for flere boliger og økt bemanning ved kommunens boligkontor. Det er også behov for boveiledning for å øke boevnen.

Tiltak:

- A. Hver flyktningfamilie som bosettes i kommunen bør ha tilgang til en «ressursperson» – en fagperson eller en frivillig «vennefamilie».

Tiltak

- B. SLT får et samordningsansvar for tiltak mot radikalisering og voldelig ekstremisme. Styrkingen skjer gjennom bruk av eksisterende ressurser.

Tiltak:

- C. Det utarbeides formaliserte rutiner for tverrfaglig samarbeid på system- og individnivå, Eksisterende og nye rutinebeskrivelser som gjelder tiltak overfor målgruppen, samordnes. Styrkingen skjer gjennom bruk av eksisterende ressurser.

Tiltak:

- D. Ved en eventuell utvidelse fra 10 til ca. 30 bosatte flyktninger årlig bør det opprettes inntil ett nytt årsverk som flyktningekoordinator. Stillingen skal bistå og supplere det ordinære tjenesteapparatet.

Tiltak:

- E. Ved en utvidelse fra 10 til ca. 30 bosatte flyktninger årlig bør man styrke bosettingsarbeidet, med særskilt vekt på individuell og behovsrettet oppfølging.

4.3.2 Kvalifisering, utdanning og arbeid

Kommunen har en innføring i foreldrerollen som en del av introduksjonsprogrammet. Dette kan videreutvikles til en "foreldreskole". Opplegget må blant annet ta for seg barneoppdragelse, hvordan foreldre må samarbeide med barnehage og skole og bidra i barnas fritidsaktiviteter. For at dette skal forstås, må undervisningen delvis gjennomføres med «likemenn» (andre flyktninger).

Tiltak:

- F. Foreldreskole som en del av introduksjonsprogrammet gjennomføres ved et tettere samarbeid med helse, barnevernet, barnehagen, grunnskolen og kultur- og næringsetaten. Styrkingen skjer gjennom samordning av eksisterende ressurser..
- G. Ved en utvidelse fra 10 til ca. 30 bosatte årlig bør man styrke arbeidet med å få den enkelte voksne så raskt som mulig over i ordinær utdanning eller arbeid. Det bør opprettes ytterligere ett årsverk programrådgiver knyttet til introduksjonsprogrammet / samhandling med NAV-kontoret.

4.3.3 Barn og unges oppvekstsvilkår

Tidlig og grundig innføring i det norske språket er viktig for integrering blant jevnaldrende. Skolen på Ulefoss har introduksjonsklasser for elever som ikke har norsk som morsmål. Når voksenopplæringen som har ansvar for introduksjonsprogrammet, etableres i Lunde, er det sannsynlig at det vil bli økt bosetting av flyktninger i Lunde.

Tiltak:

- H. Lunde 10-årige skole bør få ressurser til å tilrettelegge for norskopplæring/tospråklig opplæring med inntil et halvt årsverk.
- I. Ved en utvidelse fra 10 til ca. 30 bosatte årlig bør skole- og barnehageetaten få styrket budsjettet til opplæring i norsk/tospråklig opplæring med ca. et halvt årsverk.

4.3.4 Helse

Veiledning og kunnskapsformidling gis både til foreldre og barn. Viktige områder er tilpasningen til det norske samfunnet og helsemessige forhold, særlig knyttet til seksualitet og fødsler. Dette arbeidet kan både gjøres i forbindelse med etablerte kontaktpunkter og på nye møtestedet.

Tiltak:

- J. Gi tilbud om samtale og frivillig underlivsundersøkelse for å forebygge og eventuelt følge opp kjønnslemlestelse. Tilbudet gis innenfor eksisterende budsjett og organisering.
- K. Styrke flyktningeforeldrenes kunnskaper og trygghet om graviditet, fødsel og barseltid ved å legge til rette et tilbud om fødsels- og foreldreforberedende kurs. Tilbudet gis innenfor eksisterende budsjett og organisering.
- L. Gi tilbud om et foreldreveiledningsprogram til flyktninger. Forslag om ramme til etablering av foreldreveiledningsprogram blir behandlet i forbindelse med budsjettarbeidet.
- M. Gi veiledning til foreldre med innvandrerbakgrunn knyttet til utfordringer ved å oppdra barn i Norge og hva det innebærer å vokse opp med minoritetsbakgrunn i Norge. Denne veiledningen gis ved de vanlige konsultasjonene på helsestasjonen og i skolehelsetjenesten.
- N. Gi informasjon og motivering for bruk av barnehageplass. Legges inn som rutinemessig spørsmål/tema på konsultasjon ved 10 måneders-kontroll.
- O. I helsesamtalen på 8. trinn skal det motiveres for at flere kvinner med innvandrerbakgrunn kommer i arbeid.
- P. Invitere minoritetsungdom til skolehelsetjenesten og helsestasjon for ungdom for å ta opp problemer knyttet til det å være etnisk og språklig minoritet og problemer knyttet til dobbelt eller blandet kulturell tilhørighet. Gi bistand med slike bearbeidingsprosesser over tid, slik at minoritetsungdommen kan få styrket selvfølelse. Tilbudet gis innenfor eksisterende budsjett og organisering.
- Q. Sikre at ansatte i helsetjenesten som helhet skal ha kompetanse om kultursensitive spørsmål. Tilbudet gis innenfor eksisterende budsjett og organisering.
- R. Følge opp signaler om at ungdom utsettes for press om tvangsekteskap ved å samarbeide med andre sektorer. Tilbudet gis innenfor eksisterende budsjett og organisering.

4.3.5 Kultur og fritid

Integrering skjer i stor grad ved deltakelse i aktiviteter. På fritida forutsetter deltakelse både informasjon om hvilke muligheter som foreligger, og at man har anledning til å delta. Styrket innsats kan skje gjennom en rekke tiltak.

Tiltak:

- S. Være aktiv og direkte med informasjon om alle ordinære tilbud som fins. Dette skjer blant annet ved å sende ut informasjon direkte til støtteapparatet som jobber nær dem som har behov for tilrettelegging. Tiltaket gjøres innenfor eksisterende budsjett og organisering.
- T. Utvikle kommunens hjemmeside, slik at det blir lettere å finne tilbud. Tiltaket gjøres innenfor eksisterende budsjett og organisering.
- U. Lage et felles informasjonshefte for alle kommunal kulturtilbud. Hva vi gjør/hva som finnes i kommunen – med norsk og engelsk tekst (evt. med piktogram). Kostnad ca. kr 30 000.
- V. Erstatte ordningen med «verdibilletter» med et «kulturkort» (for barn og unge).
- W. Søke kontakt med ressursmiljøer. Tiltaket gjøres innenfor eksisterende budsjett og organisering.
- X. Søke å etablere en «mangfoldarena». Tiltaket gjøres innenfor eksisterende budsjett.

4.3.6 Rasisme og diskriminering

Integrering anses som god forebygging mot radikalisering og voldelig ekstremisme. Tiltakene beskrevet i denne planen vil kunne fungere slik. Regjeringens mer målrettede handlingsplan er likevel aktuell også for Nome kommune som kan bidra i arbeidet med minst fem av de foreslåtte tiltakene. Tiltakene i Nome foreslås samordnet av SLT (Tiltak B).

Tiltak:

- Y. Utdanningsdirektoratets digitale læringsressurser om radikalisering og voldelig ekstremisme tas i bruk i undervisningen på ungdomstrinnet. Tiltaket gjøres innenfor eksisterende budsjett og organisering.
- Z. Utdanningsdirektoratets modul for rapporteringsmuligheter og personvernsinnstillinger på nettet tas i bruk. Tiltaket skal gi barn og ungdom økt kunnskap om hva de skal gjøre dersom de opplever uønskede hendelser på nett. Tiltaket gjøres innenfor eksisterende budsjett og organisering.
- Æ. Forebygging av *hatretorikk samt diskriminerende og udemokratiske holdninger på nett* gjennom skoling av lærere og andre i skolen. Tiltaket gjøres innenfor eksisterende budsjett og organisering.
- Ø. Veiledning av foreldre som har en bekymring for om deres barn blir knyttet til radikalisering og voldelig ekstremisme. Program for foreldreveiledning legger til rette for at foreldre kan møtes og ta opp utfordringer, drøfte ulike spørsmål og utveksle erfaringer. Se tiltak L, beskrevet under helse.
- Å. Legges til rette for sosiale møteplasser og informasjonsarbeid som skal støtte ungdom og grupper i samfunnet som i større grad enn andre utsettes for trakassering og diskriminering på internett. Se tiltak W og X, beskrevet under kultur og fritid.

Vedlegg

RETNINGSLINJER FOR ARBEIDET I INNVANDRERUTVALGET

Nome kommune har ikke opprettet flyktningkontor/-enhet, men har valgt en sektorovergripende organisering av flyktningarbeidet. Flyktningarbeidet skal skje gjennom de etablerte politiske og administrative organer.

Rådmannen har nedsatt et administrativt utvalg til å koordinere arbeidet med saker vedrørende flyktninger som blir bosatt i eller har tjenester fra kommunen. Utvalget betegnes innvandrерutvalget.

OPPGAVER

Utvalgets hovedoppgave er å koordinere tiltak overfor flyktninger som blir innvilget bosetting i eller har tjenester fra Nome kommune. Konkret gjelder dette spørsmål vedrørende undervisningstilbud, barnehageplass, helse- og sosialtjenester, tilbud om boliger, sysselsettingsmuligheter, kulturtilbud, samarbeid med frivillige organisasjoner m.m.

Utvalget skal ha tett samarbeid med Nome statlige mottak.

Utvalget skal bidra til å utvikle felles holdninger til flyktningsspørsmål i kommunenes ulike etater, og arbeide for at disse legges til grunn i utviklingen av tiltak overfor flyktninger.

Utvalget skal arbeide både med prinsipielle spørsmål vedrørende bosetting av flyktninger og drøfte enkeltsaker der det er behov for å samordne ulike tjenestetilbud.

Utvalget skal på rådmannens vegne drøfte og utrede saker som skal behandles på politisk plan, herunder framlegg til / rullering av plan for tiltak overfor flyktninger.

SAMMENSETNING

Utvalget ledes nå av NAV-leder og består av representanter fra helse- og omsorgsetaten, skole- og barnehageetaten (sekretæransvar), NAV-kontoret, kultur- og næringsetaten og Nome statlige mottak.

Boligkonsulent innkalles til møte ved behov.

MYNDIGHET

Integreringstilskuddet disponeres av den enkelte etat med grunnlag i budsjettvedtak i kommunestyret. Utvalget har således ingen formell beslutningsmyndighet i økonomisk forstand. Ut fra sin koordinerende funksjon vil det være naturlig at utvalget drøfter og fremmer forslag om disponering av integreringstilskudd lagt ut i etatenes budsjetter. Formelle vedtak om bevilgninger skjer imidlertid i henhold til delegert anvisningsmyndighet fra rådmannen.

I saker som forelegges politiske organer til avgjørelse er utvalget v/leder saksbehandler på rådmannens vegne. Hvilke saker som skal forelegges politiske organer til avgjørelse, følger av bestemmelsene i kommunens delegeringsreglement.

MØTESTRUKTUR

Møtene skal ha en fast struktur med formell møteinnkalling og oppsatt dagsorden i forkant av møtene. Det skal føres referat, der alle vesentlige konklusjoner blir nedtegnet. Referat sendes rådmannen. Møteplan utarbeides i desember med normalt fire møter i året.

Vedlegg

SLT i Nome

NOME KOMMUNE

SLT - Samordning av Lokale kriminalitets forebyggende Tiltak

Hensikt/Mål:

- Redusere barne- og ungdomskriminalitet i Nome kommune
- Videreutvikling av trygge og gode oppvekstmiljø for barn og unge, som igjen virker kriminalitetsforebyggende

Målgruppe

- Risikoutsatte barn & unge 13-20 år

Hvem deltar

- Politi
- Skolehelsetjenesten i vgs/Helsestasjon for ungdom(Helsesøster))
- Kultur- og næringssetaten(Ungdomsleder)
- Midt-Telemark barnevernstjeneste
- Grunnskolen(Lunde 10-årige skole og Holla ungdomsskole)
- Videregående skole(Søve og Lunde vgs)
- NAV Nome

Antall møter i året:

- 5 møter(januar, mars, mai, september, november)

Gjennomføring/Mandat:

- Samarbeide om forhold og tiltak for å bedre oppvekstmiljøet for barn og ungdom i risikogruppen
- Oppdatere hverandre om situasjonen i nærmiljøet og foreslå eller iverksette tiltak
- Samarbeide med frivillige lag og organisasjoner om tiltak x 1 pr år, innkalles til møte
- Ta opp aktuelle saker med de ansvarlige i kommunen
- Medvirke til å søke økonomisk støtte til diverse gode nærmiljøprosjekter/aktiviteter (ordinære budsjetter i kommunen eller fra andre instanser)

Vedlegg

Oppdatert liste over deltakere med stedfortreder, e-post adresse

Sentrale føringer & lokalt planverk:

Behandlet i KS 22.05.02, sak nr. 023/07 Videre SLT-arbeid i Nome

Behandlet i Midt Telemarkrådet 23.03.07 sak nr. 013/07 SLT koordinator i Midt-Telemark

Ruspolitisk handlingsplan, fra 2004

Plan for psykisk helsearbeid i Nome kommune for barn & unge 2007-2010. Tiltak 13.

Vedlegg

TILTAK

Tiltak	Navn	Ansvar	Ressurs/kostnad	Tidsfrist / tidsrom
A	Kontaktperson / vennefamilie	NAV v Sediq / Røde Kors	Eksisterende / Partnerskapsavtalen	Pågående
B	Radikalisering / voldelig ekstremisme	SLT / Janne	Eksisterende	Pågående
C	Rutiner for tverrfaglig samarbeid:	Flyktningeutvalget	Eksisterende	
	-systemnivå/individnivå	Sediq, Janne, Aasta, Mona		Utkast innen utgangen av mai
D	Flyktningekoordinator	NAV	Nyopprettet 1/1 stilling	Gjennomført
E	Styrke bosettingsarbeidet	Målfrid	Ny ressurs	Budsjett 2017
F	Foreldreskole som del av INTRO	John, Emilie	Eksisterende	Oppstart etter påske
G	Programrådgiver INTRO samhandling med NAV	Voksenopplæringen	Nyopprettet 80% stilling	Gjennomført
H / I	1/2 årsverk norskopplæring/tospråklig opplæring	Lunde 10-årige skole	300 000	Oppstartet
J	Forebygge/følge opp kjønnslemlestelse	Helsestasjon / skolehelsetjeneste	Eksisterende	Pågående
K	Tilbud om fødsels- og foreldreforberedende kurs	Helsestasjon	Eksisterende	Pågående
L	Foreldreveiledningsprogram, ref tiltak F	John, Emilie	Opprettholdt 100% stilling	Oppstart etter påske
M	Veiledning til foreldre om oppdragelse og oppvekst, ref tiltak F og L	John, Emilie	Eksisterende ressurs	Oppstart etter påske
N	Informasjon om og motivasjon for barnehage	Helsestasjon (10 mndr kontroll) / NAV	Eksisterende ressurs	Igangsatt
O	Motivere kvinner til å ta jobb - helsesamtale på 8.trinn	Skolehelsetjenesten	Eksisterende ressurs	Igangsatt
P	Styrke selvfølelse minoritetsungdom, ref tiltak C	Sediq, Janne, Aasta, Mona	Eksisterende ressurs	Utkast innen utgangen av mai
Q	Kompetanse om kultursensitive spørsmål for helsepersonell	Janne / Ellen	Eksisterende ressurs	Høsten 2016
R	Følge opp signaler om press om tvangsekteskap	Sediq, Janne, Aasta, Mona	Eksisterende ressurs	Innen utgangen av mai
S	Informasjon om kultur- og fritidsaktiviteter	Kultur v/Birte/Sediq	Eksisterende ressurs	Etter påske

Flyktningeplan 2015-2019

T	Forbedre kommunens hjemmeside	Heidi Kvale	Eksisterende ressurs	I løpet av 2016
U	Informasjonshefte om kommunale kulturtilbud	Kultur v/Birte	30 000	I løpet av 2016
V	Erstatte "verdibilletter" med "kulturkort"	Kultur og NAV	Fattigdomsmidler	I løpet av 2016
W	Kontakt med ressursmiljøer	Kultur	Eksisterende ressurs	Pågående
X	Etablere "mangfoldarena"	Kultur	Eksisterende ressurs	I løpet av 2016
Y	Ta i bruk digital læringsress. :			
	om voldelig ekstremisme i undervisning på ungdomstrinnet	Skole/SLT	Eksisterende ressurs	Høsten 2016
Z	Øke barn og unges kunnskap :			
	om hva de skal gjøre dersom de opplever uønskede hendelser på nett	Skole/SLT	Eksisterende ressurs	Høsten 2016
Æ	Forebygge hatretorikk på nett:			
	skolere lærere og andre i skolen	Skole/SLT	Eksisterende ressurs	Høsten 2016
Ø	Foreldreveiledning ref tiltak L :			
	Foreldres bekymring for radikaliserings-	Radikaliserings-	Eksisterende ressurs	Pågående
Å	Sosiale møteplasser og informasjonsarbeid - ref tiltak W og X	Kultur	Eksisterende ressurs	I løpet av 2016